

Dye ieste Epystel Jacobi

paulo ende summygen gelouede niet ende doe
se malkanderen niet consentierde se scheyde sich
Cū paulus sprack ein word. want wael hefft
gespraken de hylige geyst dor rsayam de pro-
pheten to vnsen redere segghende gae to desen
volk leggende to en gy werdet hoeren myt den
oten ende werdet niet verstan. ende siende wet
det gy sien ende werdet niet vernemende wat
dat herte des volks is verhaert ende hoerden
swaerlichen myt den oeren. en besloten er oge
dat se vyllycht niet sien myt den ogen en hoerē
myt den oeren ende vernemen myt den herten
ende werden bokeret ende ik make se gesont.
Darumb uw sy kont gedaen dat dese heylsam
heit gaets is gesant den heiden ende se werden
hoeren. Ende do hy dyt had gespraken voell io-
den * reuelgeden sich der rede. lende ginghen
vpt van eme ende hadde voell vraghen vnder
en **E**n paulus bleff twe gantsc iaer * to come.
in sinre herbregen ende vntfinck alle de dat in
gingen to eme ende dysputier den myt de iodē
ende myt den greken ende predykēde ende let
de de dingē de dat sin van de heten ihesu xpo.
myt aller betrouwinge sonder verbedingē.
Cum einde hefft dat boek der werkighē der
en Apostolen. Ende heuet aen dye wortē de in-
de Epystolen der regulen.

Dat is niet assulke ordeneringe der seuē
Epystole de welke dat heyten **C**ano-
mice Epystole de daer volkommen res-
taent ende nauolghent den rechten ghelouen
als men se beschreuen vint in den latinschen bo-
ken want petrus an der tale der twelf Aposto-
len dye erste is **A**lso sin oock in der ordeneringe
der epystell dye sine de erste. ende also wy vor-
langhen tiden de ewangelisten hebben corrige-
ret nae der waerheit **A**lso hebben wy oock ge-
geuen desen epystolen myt der hulpe gades sy-
nen egentlycken rechten orden. **E**nde de eyrst
vnder is een epystell Jacobi. Petri twe Johā-
nis der. ende iude em. ende also se van en geor-
deniert ende geschreuen sin also sin se oock vpt-
ghelacht gerrouwelycken in latinscher sprake
van de vytleggerē dat se geim twuelinge den
leseren en maken noch dat sich de manichuol-
dich s rede sich selue beuecht en besonder an s
stad dat wy beschreuen vinden in der ester epy-
stolen **J**ohannis van der enicheyt der hylige
druoldicheit in de wy oock vindē dat voell ge-
erret sin van der waerheit des ghelouen dor de
vntrouwe ouersetters. aen dren sunderlycke
worden. dat is des waters. des blodes en des
geystes de se gesat hebben in erre ouersettinge
ende achter late de getuchmisse des vaders des
soens. ende des hyligen geystes. In welke ge-
tuchmisse dye cristen geloue wert altemeyst ge-
en ein substancie der goheit des vaders. des

soenes ende des heyligen geysts bewyset wert
Euer wo voell ein van ein ander drecht de ou-
settinge der anderē van vnsen ouersettinghe
in den anderen epystolen beuele ick der kloec-
heyt des lesers. euer du unvrouwe xpi. custo-
chium so du van my stederwys vraeghest dye
waerheyt der schrifft du geuest myn ald wer-
den geschoeret van den tanden der inder. dye
welke segghen dat ik bin ein vallscher ende ey
verstueret der hylighen schrifft euer ik vrucht-
te niet einen sulken werke. den mid mynet haē
ters noch de waerheyt der hyligen schrifft wil
ick verseggen den begerende **D**ye wortēde

Iacobus de Apostell. vnderwyset dye
hylighē klerckschap van der ouinhē
der hemelschen ghebaden ende van der
regule der cristelycken behudinghe. ende van
den maiestat den vnouerwinlycken ghedult.
van der apenbaringhe mannygher dinghe. en
van der logen des meysters. **C**a. i.

HAcobus om knecht gades ende
vnses heren ihu xpi. de sendet
dat heyl der twelf gheslechte
den dye dat sin in der versprey-
dige * dat is butē de ioeschē
lande. myn broders achtz*
to verkrighen. dye hemelsche vroude als ghy
vallet in mannyger leye bekoringhe. wetende
dat dye versokinghe uwes ghelouen werkē de
gedult. **E**uer de gedult heb ein volkommen wer-
ke dat gy sit gans ende volkommen in gheimen
gebrekelyk bederff. euer en vpt uw der wijsb.
dyē esche van gade de welke dat ghyft allen
oueruoedych ende niet en verwytet dat ende
se fall en werde gegeuen. **E**uer gy sult eysschē
in der ghelouen met twaelende. de euer twiue
let dye is gelyck der vloet des mets dye daer
wert bewegen en voegedragen van de windē.
Darumb dye mynche achte niet dat hy vnt
fa yeswat van ghade want dye mā van dub-
belē sinne is vnstede in allen sinen weg hen.
Euer dye oetmodige broder fall glorietē in sin
re verheuinge euer de rike in sinre oetmodichē
wāt hy fall vergā als de blome des hoy. soe
de son is vpgegāge myt hyrte en hefft dor ge-
maet dat haeye en fin bloem. welt aff ende dye
gesierde ere gestalt verdarff also verderuet ok
de rike in sinen wegen. **S**elich is dye man dye
daet hydt dye bekoringe want so hy wert v
socht hi vntfengz de kwoen des leuens de got
hefft gelaet de dye en lieff hebben. **E**miger seg-
ge so hy werde bekaert dat hi werde bekaert
van gade. want god en is niet ein versucker
der quaden want hy bekaert niemant euer ey
pgelyck werd bekaert van sinre eygen begerlic-
heit aff getagen ende gereyset. dat na soe dye
begetlycheit vntfanget. se ghebetet dye simde

Dye ierste Epystel

so euer dye sunde wort volbracht se gebeert de
doet Darumb myn alte lyeffste broder niet wil
let also erē. Ein ygelycke gude gauē enē eine
ygelyke volkommen gauē dye is van bouen hie
afgestegen vā den rader der lychte bi de met
is dye verwandelinge noch de verdonckerige
der veranderinge Want hy ghebaer vns wyl
lychlike in den worde dee warheit sinre kraft
dat wy sin ein anvanck sinre gheschypemisse.
Aller lyeffste broder wetet em ygelyck myn-
sche sy snell to hoere euer traech to spreken-en
traech to den werne want dye torn des myn-
schen werket niet de gerechticheyt gades darū
me werpet van uw alle vuremicheyt ende os-
uerulodicheyt der boshheit entfanghet in der
sachtmodycheyt dat ingheseide wort ***dat is**
dat wort des gheloeven. dat dat mach behal-
den uw sielē **G**y sult euer sin werker des worts
ende niet alleme hoerers bedregende uw selue
want off summyghe is em hoeter des wordes
ende met en werket: de wort ghelyck den man
de dat merket dat ansicht sinre gheboert i dese
spiegell. want hy merket sich seluer ende ghink
ewech en to hant vergat hy wo dane hy was
Dye sich euer doeschouwt in dye **E**e der vol-
kommen vrucht ende bliuet in er - niet werden
de ey hoeret der vergetinge euer em werket des
werkes. dese fall salych werden in alle synen
wercken. wye sich euer acht dat hy gheystlyk
sy ende niet temmet sin tonghe euer hy verwo-
ret sin herre des gheystlycheyt is ydell **D**ye tyn-
ne ende vnbuleckede gheystlycheit vor gaede-
ende dem rader is dese **H**eym to soeken dye wei-
sen ende weduwen in eten bedwoessissen ende
sich to behoeden vnbulecket van deser werlt
Dat tweede Capitell.

AIn broedere niet wyllet hebben de ghe-
louē vs heren ihesu cristi der glorie in
der vpnevyn ghe der personen. want
off ein man in gaet in uwe samenynghē ende
hefft gulden vingerlin ende in wytten gewan-
de ende off ok ein geyst ein armer ende in snoe-
den gewande. ende gy siet in den de dat is aen-
gedan myt kostelycken gewande. ende sprekz
to em sitte du het euer to den armen spreket gi-
sta du dat off sitte vp den schemell mynre voe-
re ordelt gy dan niet bi uw seluer. ende sit wor-
den ordelet det bosen ghdanken. **O** myn alte
lyeffste brodere hoeret viterwerlt dan got niet
de armen deser werlt rike in den gheloeven en
erues des rikes dat got hefft verheyten de ge-
nen de en lyeff hebben. **S**onder gy hebt vnt-
ret den armen Verdrucken uw dan niet de ric-
ken dor dye ghwalt. ende trecken uw toe
den gherichten lasteren se dan niet de gueden
namen. ***dat is den namen ihesu xpī.** **I** de daer

is angeopen ouēt uw. Doch off gy volbrue-
ghet dye konyncklike **E**e ***gegeuen van den**
kounghe alre konynghen. nae de geschaffē
heb lyeff dmen neesten als dy seluen so doet gi
waell **O**ff gy euer vnpemt de persone gy were-
ket dye sunde. ende sit gestraefft van der ee als
ouertreder der ee. want dye daer bewaret dye
gantse ee. en mys doet in einen hy is erret alle
schuldych. want dye daer sprack niet brecke
de ee. de sprak ok niet dode wat off du niet bte-
kes dye eo euer du doedes: du byst worden ey
ouertreder der ee **A**lsoe spreket ende also doet
also vanghet aen geodelt to werden dor dye
ee der vrucht want dye ee sonder barmhertic-
heyt is den de daer niet doet barmherticheyt.
want dye barmhertilhert ouertreder dat odel
Myn broedere wat werd dat nutte to sin. off
sich enighe segghe de ghelouen to hebben ende
hefft niet dye werk mach en dan de gheloue
maken behalde. off euer de broder off dye sus-
ter sin naket ende vterdueren der dagelyker no-
troftt ende summyghe vyt uw de spriket toe en-
gaet in vreden ende werdet gewarmet en ghe-
sadyget euer ghy geuet en niet de dink de dat
sin noetroftt to den liue wat yset en nutte. also
ock dye ghelooue hefft hy niet de wercke hy ys
doet in em selue dat spriket euer eine du hefft
den gelouen ick heb euer de werk. teyken my
de geloue aen de werk ende ik wylly dy tonē mi-
nen gheloeven vyt den werken. du gelouest dat
ein ghod is ende du deyst waell. en de duuelē
ghelouen des. oek ende beuen **O** duydele myn-
sche wolue weten dat de ghelooue is ydell sond
der de werk. **A**braham vnse rader watt hi dā
niet getrecht ghemakst vyt de weke offerende
sinen scene psaac vp de altaer. **Q**ustu dat de ge-
loue werket myt sinen werken. ende de ghelo-
ue is volbracht vyt den werke. ende de schrift
is veruull seggēde **A**braham de gelouede got
ende dat is em ghetel; to det ghrechtycheyt.
ende is ghenant warden em vruntghades siet
gy dan dat de mynsc̄he is gherechtaftig; vyt
den werke ende alleme vyt den ghelooue. want
ok to ghelikerwys **R**aab de vrouwe is sy niet
gherechtaftig; vyt den werke do se vntfinc
de baden. ende se voede se vyt in eenē andern
wech. want als dat lychem is doet sonder den
geyst also is ok de geloue doet sonder de werk

Dat iij. Capitell.

OIn broder niet sult ghy rele meystees
werden wetēde dat gi vntfang; ei gro-
ter orde. want in voell schedygē wy
all wye euer in den worde niet schedygē. de
ys em volkome man. hy mach ok myt den to-
me vmbuoren den ghantsen lychem off wy

Jacobi.

euer den perden den toem legghen in den moet
vmb vns gehoersam to sin ende vmbuoren alle
eren lycham ende siet oek de schepe wo grot se
sin ende werde gedreue van den starken wind
se werden doch geuoret van einen kleinen rodt
wat him dye sturman wyll also is ock dye ton
ge eine kleine lyd ende verhoget grote dinghe
Syet wo ein klem vuit an vntsinget einen gro
ten walt ende vnsce tonge is ein vuit aller boes
heyt. dye tonge wert gesat in vnsen geledeven
de dat beulecket dat gantse lycham an vntsin
get dat rat vnsel gebort an vntsinghet van de
heschen vuire. **A**ll de natur der dyer ende der
roghell ende der slangen ende der dyer myt vy
re voten ende dye andere de wetde ghetemmenz
ende sin ghetemmet van mynshelycker natu
ren euer de tonge der mynshchen mach memat
remme se is ein vnaastiges ouell ende doetliks
vergiffes. **N**yt er ghebenedyen wy god ende
den vader myt er verulocken wy den mynshē
de dat sint gheschapen to det byldinghe gaets
vyt den seluen monde geyt vyt benedictie ende
maledictie. **M**im brodere dese dinge moten al
so niet gheschien. **V**ytuloet niet dye born vyt ei
nen gate soete ende bytter watere. **S**lyn bro
dere mac h dan bringhen de vyghenboem wi
beren off dy ewynrauen ryghen. also en mach
dat ghesalten niet bringhen soete watere. wie
is wytich ende tuchtich vnder uw de wylc sine
werkinghe vyt gueder wandelege in der lacht
modicheyt der wijs heyt. off gy hebt bytter
mid vnder ein anderet ende twedracht hebbet
in uwen herten. niet wylt glorieren ende loge
net sin teghen de warheit. want dese wijs heyt
is niet neder ghesteghen van bouen van de va
der des lychtes euer se is etdesch vleschelik en
duuels want wat mit ende torn is dat is vnde
dycheit ende all quade werk. **E**uer de wijs heyt
de dat is van bouen verwae toe den ersten ys
se kuisch dat nae vredsam. metich. vermanelik
volburden den gueden vol verbarminghe ende
gueder vrocht se ordelt sonder valscher bewysen
euer die vrocht der gerechticheyt dye wort ge
sat in den vrede den. de dat don den vreden

Dat iij. capittel

Dat is capitel
War van sin de stide ende orologe vnder
uw. sint se dan niet vyt uwen begerlyc
heidē dye dat adderschopden in uwen
geledeven: gy begeret ende gy habt niet. gy do
det ende midet. ende moghet niet ghevinnen.
gy oroget ende stridet ende hebbet niet datū
me gy niet en eysschet. gy byddet ende vntfan
get niet. darumb dat gy boeslyken byddet vp
dat gy veruult uwe begerlycheyt gy cebreker.
weter gy niet dat de vrantschop deser werlt is

ein vyant gades. datumb em yghelyck de dat
wyll sin em vrunt deser werlt em vyant gades
wert hy. off meynt gy dat dye schaft to we
gheues spreke de gheyst dye dat in uw wonet
begeter der to den nyde. dat is drie hilige gei
ste de in uw gegeuen is in det dop en doet uw
inet begheren to den mide uwes neesten. euer
hy gijft merre genade darumb sprikt hy god
de wedersteyt den houerdyge euer den oetmo
digen gijft hy de genade darumb weset vnd
danich gade. euer wederstaet den dunell ende
hy vliet van uw voget uw to gade ende hi vo
g; sich to uw siemget de hande gy sundere. en
de temiget uwe herte ghy duuele van finne. we
set arm ende klaget. ende weinet. uwe lachen
sall werden verhjet in weinen ende dye vrouwe
in truren. **O**etmodyghet uw in den ansicht des
herē. so wert hy uw verhoghen. **H**odere niet
wylt achterclappen em dem anderen. de daet
achterclappet de broder. off dye dat ordelt si
nen broder de afftrecket det ee ende ordelt dye
ee. **O**rdelstu euer dye ee du bist niet ein werker
der. **E** euer ein ordelet der. **G**Want ein ge
ner is ende gemit ordelet de dat mach doden en
verlossen. euer du wye bystu de du ordelet dinē
neesten. siet nv de gy spreken wy gan huuden
off moeghen in de stat wy sii dat em iaet ende
merckten. ende maken em ghewin. **G**y de niet
weten wat morgen geschyen soll. **W**ant wat
is uwe leuen. dat is als em schem de ewenich
schinet. **I**n desen leuen. ende dat na wert ve
wostet darumme soe spreket off dyte herte wil
ende off wy leuen soe wylten wy doen dat off
dat. **E**uer nv vrouwt gy uw in uwen houer
dien. em ygelyck sulke vrylucheyt is snoede. da
rumb de daet weet to don dat guede ende deyt
des nyet. dat is em sunde.

Dat viijfde Capittel.

Grijke werkt nv. weinet ende hulet in
uwen iamerheyden de uw tok omende
werde uwe rykdomme sin vuill wordē
ende uwe kledere sin verwoestet van de motten
uwe golt ende uw siluet etet de rost. ende eret
rost wert uw in getuchnysse ende fall eten. uw
vleysch als dat vuit. **G**hy hebt uw geschatter
torn in dem iungesten daghe. siet den loen der
werker de dat sündt uwe gegēt de dat is be
dragen van uw hy repet en sin wopen is inghe
gangē in de oton des herē sabaoth. **G**y hebbet
gewertschoppet vp der erden. en hebbet getage
uw herte in der vnkuischheit gi to vredz an den
dach det vslachtinge. en vslolg; den ghorech
ten ende hy wederstonde uw met. **D**arumb bro
dere weset geduldych bis to det tokompst des
herē. siet de ackermā de wardet der kosteliker

Dye ierste Epystel

vrlicht der erden geduldyclichen sich lydende
dat hi vifa de vwe vrocht en de spade vrocht
hynumb weset geduldich ende bestedyget uw
herten want dye tokomst des heren nekz bro-
dere niet wylt suchten vnder ein ander ***in de**
dat de ein des anderē verdtict sijnt sonder star-
ket gy malckandore. Ivp dat gy niet werdet ge-
ordelt. siet de ordeler steyt vor det doer. Brode-
te nemet de propheeten toe einen exemplē det
arbeit ende der gedult dye dat hebben gespra-
ken in den namen des heren. **Want wy spreken**
se salich de dat hebben gheleden ***gheduldich**
lickēn hebben geleden de tribulaciē. Igy hebt
gehoert de tribulaciē. Job ende hebt ghesien
dat einde des heren. dat hy barmhertich ende
ein verbarmer is en de myn brodere vor allen di-
gen niet wylt swēre noch by ben hemel noch
by der erden noch by geimen anderen eyde. eu
uw reden syn ia·ia·neen neen dat gi niet en val-
let vnder dat ordell. Is euer uwer ein truch-
te bede ende psaltes myt slechten herten. Is
euer ein krank vnder uw dye vore dye prester
der kerken in sin huis en se beden ouer ende sal-
uen en myt olye in den namen des heren. ende
dat gebet des ghelouens wert heilsam maken
den sicken ende dye here verluchret en off hi is
*dagbelycken. Isunden se werden em verge-
uen *doer dyt sacramente. Darumb bychre
uwer ein den anderen sine lunde ende bedet vor
ein ander vp dat gy werdet behalde want dat
stedē gebet des ghorechten is voell nutte. He
lyas was ein man vns ghelyck lydelyck. ende
hy bedede myt ghebede dat dat niet reghende.
vp de erde. Ende dat regende dreiaet niet ende
ses mande. Ende anderwerff bedede hy ende de
hemell gaff den reghen ende de erde ghaff ere
vrocht. Myn brodere off enighe etre vyt uw.
van der waerheit ende off en yemant bekeret
hy soll weten dat dye dat doet bekeē de suns
van der erringhe s̄ins weghes de mach behal-
de fin siele de van dode ende be decket de voelb
der sunden.

Hier heeft ein einde dye epystell Jacobi.
Hij begint de voerde in de erste epistel petri.

Simon petrus de sone Johannis des lä-
des galilee van der stad Betsayda. em
broder andree des apostels wylt dye
discipule des vnuerwynlycken ghesontmae-
kers ghestouret ouer dye gantse werlt ende
geregums wyls gaende in deser werlt. ende
hy redet penitencie to doen des vergangen le-
uens ende vermaent se in aller sorchuoldicheit
voet to gā in ein me leuen. **Ca. i.**

Petrus ein boede Ihesu cristi.
Den ryterwelen vrenden der
to strowinghe to ponti Galia
cie Capidocie Asie ende Bithi-

mie nae der vnewetenheit ghaedes des vabs
in dye hyllychmaekynghē des ghelyctes in de
ghohoersemheit ende in dye bespenghinghe
des bloedes Ihesu christi. Ghenaede ende
ende vrouwe de werde uw ghemannychuoldy
ghet God sy ghebenedijet ende dye vader vnu-
ses heren Ihesu christi dye anderwerff gebaet
nae s̄int gheeter barmherticheit in dye leuen
de hapinghe doet dye vpuerstandinghe Ihesu
christi. van det doet in ein vnuerstoerlyck vn-
beheldē wort in de hemelen i uw gy de werd
behoe der in der krafft gaedes dor den ghelo-
uen in dat heyll *to vertrughende. dat beteyt
is to apenbaer werden in der leyster tijd in der
ghy uwe vnewrouwt off dat ir enw cymich
gheremmet toe werden bedroeuet in manny
ghenhande versoekinghe. vp dat dye versoeks-
kinghe uwes ghelouuen sy voell durer dan
dat gholt dat daer wert probiret doer das vni-
re ende werden vonden in dat loff. ende in dye
glorie ende in dye ere in der apenbaringhe ih-
su christi. den ghy lyeff hebbet. wo waell dat
ghy s̄int niet siet in den ghy ny ghelouen niet
siende. ende laeuende werdet ghy uw vnewrou-
wen myt vntsprekelycker. ende glorificerder
vnewrden wederumme draeghende dat heyl
uwer sielen dat daer is ein cynde uwes ghelo-
uen van welken heyle dye propheeten resoch-
ten ende retroerten dye welche daer propheet
den van der toekomender gracie in uw reso-
kende wat. off in welketleye tijt dye ghelycke
christi in en bedudende ende verkondyghende
dyē passye ende dye nauolghende glorie. dyē
daer sin in christo. den welken dat gheapen-
baert is want niet en selue sunder uw hebben
se mede gheudeylet dye dinghe dye uw s̄int re-
koendyghet woerden doer dye. dye uw ewan-
ghelischeden doer den hylighen ghelycke dye en
ghesant was van den hemele in den dye En-
ghelle begheten to sien. Darumme behoert
dyē lynden uwes ghemoetes. weset nuchte-
ren volkoeinen hebbet haepinghe in dyē ghe-
naede. dyē uw wert gheoffert in dyē apenba-
ringhe vns heren ihesu christi als dyē scen des
ghohoersams niet mede geblydet den eersten be-
gerden uwer vnewetenheit euer na den hilige
dyē uw geopen hefft dat oek ghy sit hyllych
in aller wandelynge want dat is ghescheuen
ghy werdet hyllych want oek ich hyllych bin
ende off ghy aentoepet den vader dye daer or-
delt aen dye vnewetenheit der personen. nae
den werken eyns yghelycken Conuersiet in
der tijt uwes inwoenes * dat is in det tijt
uwes teghenwordygen leuens. im vruchten
weter dat gy sit gegolden niet myt vergēlike
golde off siluer van uwer ydele wandelynge